

FRAGMENTA FAUNISTICA

Tom XII

Warszawa, 10 VII 1965

Nr 3

Henryk SZELEGIEWICZ

Mszycy (*Homoptera*, *Aphididae*) nowe dla fauny Polski**Тли (*Homoptera*, *Aphididae*) новые для фауны Польши****Aphids (*Homoptera*, *Aphididae*) new to the fauna of Poland**

Prowadzone od 10 lat intensywne badania faunistyczne nad mszycami Polski dostarczyły wielu różnorodnych danych o tej słabo poznanej grupie owadów. Między innymi pozwoliły one odkryć 140 gatunków mszyc do tej pory u nas nie notowanych i opisać szereg gatunków nowych dla nauki. Liczby te świadczą najdobitniej o konieczności prowadzenia dalszych badań nad tą grupą.

Wykaz niniejszy zawiera dane o dalszych 43 gatunkach mszyc z rodziny *Aphididae*, które nie były dotąd znane z naszego kraju. Materiały służące za podstawę tego opracowania przechowywane są w zbiorach Instytutu Zoologicznego PAN w Warszawie. Zbierane były w różnych częściach kraju, przeważnie w Warszawie i jej najbliższej okolicy. Przy gatunkach nie zebranych osobiście przez autora podane jest zawsze nazwisko zbieracza.

*Pemphiginae*1. *Pachypappella alba* (SHAP.)

Warszawa, 28 IX 1961, na gałązkach białodrzewu (*Populus alba* L.) — bezskrzydłe dzieworódki i larwy pokryte woskową wydzieliną.

Gatunek ten opisany został przez ŠAPOŠNIKOVA (1952) z zachodniego Kazachstanu pod nazwą *Gootiella alba* i podany później (1964) także z europejskiej części ZSRR (Pogórze Uralu). Prawdopodobnie jest to gatunek niemi-grujący, którego cały cykl życiowy przebiega na *Populus alba* L.

2. *Pemphigus fuscicornis* (KOCH)

Stamirowice, pow. Grójec, 18 VIII 1961, na korzeniach *Matricaria* sp. — bezskrzydłe dzieworódki; Szczecin, 24 IX 1963, na korzeniach *Chenopodium album* L. — samice sek-suparne.

Gatunek o nieustalonym rozmieszczeniu i pochodzeniu. KOCH (1856) opisał go z korzeni *Chenopodium* sp. i *Matricaria chamomilla* L. BÖRNER (1952) wymienia go z okolic Magdeburga z korzeni buraka cukrowego. U nas podali go prawdopodobnie RUSZKOWSKI i OPYRCHAŁOWA (1960) z Wrocławia pod nazwą *Smynthuroides betae* WESTW., o czym świadczy zamieszczone przez nich zdjęcie korzenia buraka z mszycami.

Stanowisko systematyczne *P. fuscicornis* (KOCH) nie jest do tej pory pewne. Bezskrzydłe formy tego gatunku są praktycznie nie do odróżnienia od takichże form *P. bursarius* (L.). Na uwagę zasługuje także północnoamerykański gatunek *P. betae* DOANE, który opisany został również z korzeni buraka i innych komosowatych.

Thelaxinae

3. *Mansakia betulina* (HORV.)

Warszawa, 30 VI 1955 i 19 VI 1958, na spodniej stronie liści brzozy omszonej, w wyrzuszeniach zabarwionych na czerwono — uskrzydłone dzieworódki i larwy typu hiemalis.

Występuje sporadycznie w całej Palearktyce. Wyrosłe tego gatunku notowano u nas na Półwyspie Helskim (MOSZYŃSKA, 1931) i z Gorzowa Wielkopolskiego (SZULCZEWSKI, 1953). Dobry opis, ilustrowany doskonałymi rysunkami mszyc i wyrosli, podał MORDVILKO (1935).

Callaphidinae

4. *Clethrobius comes* (WALK.)

Pieniny: Czerwone Skalki, 15 IX 1964, na gałązkach *Alnus incana* MNCH. — nimfa.

Gatunek borealno-alpejski, żyje na młodych gałązkach brzoź i olch. Doskonały jego opis dał HILLE RIS LAMBERS (1947a).

5. *Myzocallis myricae* (KALT.)

Bielawskie Błota koło Karwi, 7 VII 1960, na młodych pędach woskownicy europejskiej (*Myrica gale* L.) — uskrzydłone dzieworódki i nimfy.

Gatunek znany dotąd z Europy Zachodniej i Północnej. Pełnych nowoczesnych opisów tego gatunku w literaturze brak. Cechy diagnostyczne wyróżniające go od innych europejskich przedstawicieli tego rodzaju podali HILLE RIS LAMBERS i STROYAN (1959). Opis larw pierwszego stadium rozwojowego znaleźć można natomiast w pracy QUEDNAUA (1954).

6. *Allaphis verrucosa* (GILL.)

Gorce: Lubań, 1211 m, 13 IX 1964, na *Carex* sp., leg. R. BIELAWSKI — osobniki płciowe.

Gatunek rozmieszczony w Ameryce Północnej i Europie. Rośliną żywicielską jest według QUEDNAUA (1954) *Carex fusca* BELL. et ALL. Prawdopodobnie żyje także i na innych gatunkach turzyc. Charakterystyczną cechą tej mszyce jest silnie do przodu wysunięte czoło.

7. *Subsaltusaphis flava* (H. R. L.)

Struga, pow. Radzymin, 22 IX 1956, *Carex fusca* BELL. et ALL. — jedna bezskrzydła dzieworódka.

Znany dotąd z Europy Zachodniej. Doskonały opis tego gatunku znaleźć można w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1939a).

*Chaitophorinae*8. *Laingia psammae* THEOB.

Warszawa-Bielany, 3 VII 1956, na *Calamagrostis epigeios* (L.) ROTH — jedna bezskrzydła dzieworódka; 1 VIII 1957, na *Calamagrostis* sp. — liczne bezskrzydłe dzieworódki odwiedzane przez mrówki. Karwia, pow. Puck, 8. VII. 1960, na *Ammophila arenaria* (L.) ROTH — liczne bezskrzydłe dzieworódki i nimfy.

Gatunek rozmieszczony w całej Europie. Żyje na trawach z podrodziny *Agrostideae*. Dzięki charakterystycznej rzeźbie tergitów oraz położeniu syfonów łatwy do odróżnienia od innych gatunków grupy *Siphini*.

9. *Rungia arenarii* (MORDV.)

Bydgoszcz-Jacheice, 6 VIII 1957, na liściach wydmuchrzyce piaskowej (*Elymus arenaria* L.) — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki. Warszawa-Wawrzyszew, 25 VIII 1957, *Elymus arenaria* L., bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek ten znany był dotychczas jedynie ze Skandynawii i ZSRR. Nowy dla Europy Środkowej. Bardzo blisko spokrewniony z *R. kurdjumovi* (MORDV.), od którego różni się głównie budową ostatniego członu ssawki i rośliną żywicielską.

*Aphidinae*10. *Pterocomma pilosum konoii* HORI in TAKAHASHI

Przeprowadzone ostatnio przez autora rozległe studia nad plemieniem *Pterocommatini* doprowadziły do wniosku, że gatunek *Pterocomma pilosum*

BUCKT. rozpada się na terenie Palearktyki na dwie odrębne jednostki taksonomiczne, różniące się zarówno morfologicznie jak i swoim rozmieszczeniem geograficznym. Formy te autor uważa za podgatunki. Dokładne opisy tych form podane zostaną w przygotowywanej do druku rewizji rodzaju *Pterocomma* BUCKT. W Polsce najpospolitszym podgatunkiem jest *P. pilosum konoii* HORI, który poza Europą Północną i Środkową występuje w całej Europie Wschodniej i sięga w Azji aż po Japonię. W zbiorach autora znajdują się okazy tej formy zebrane w następujących miejscowościach:

Pobrzeże Bałtyku: Bielawskie Błota koło Karwi, 7 VII 1960, na gałązkach *Salix rosmarinifolia* L. — bezskrzydłe dzieworódki; 29 V 1961, *Salix cinerea* L., leg. R. BIELAWSKI — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Pojezierze Pomorskie: Smukała, pow. Bydgoszcz, 18 VIII 1956, na *Salix alba* L. — bezskrzydła i uskrzydłona dzieworódka.

Pojezierze Mazurskie: Lipińskie Małe, pow. Elk, 30. X. 1961, na *Salix* sp., leg. R. BIELAWSKI — bezskrzydłe dzieworódki i samica amfigoniczna.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Bydgoszcz, 17 VIII 1956, na *Salix alba* L. — bezskrzydłe dzieworódki.

Nizina Mazowiecka: Warszawa-Bielany, 3 VI 1958, *Salix alba* L. — bezskrzydłe dzieworódki; Warszawa-Śródmieście, 15 IX 1958, *Salix alba* L. — bezskrzydłe dzieworódki; 7 X 1958, *Salix dasyclados* WIMM. — samice amfigoniczne; 1 VIII 1960, *Salix viminalis* L. — bezskrzydłe dzieworódki; 21 X 1960, *Salix alba* L. — samice amfigoniczne; 25 IV 1961, *Salix alba* L. — fundatrices; 7 V 1961, *Salix alba* L. — bezskrzydłe dzieworódki; 28 IX 1961, *Salix alba* L. — uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki; Stamirowice, pow. Grójec, 18 VIII 1961, *Salix alba* L. — bezskrzydłe dzieworódki; Michałowice, pow. Grójec, 19 VIII 1961, *Salix fragilis* L. — bezskrzydłe dzieworódki.

11. *Pterocomma populeum dubium* BÖRN.

Warszawa, 28 IV 1961, na cienkich gałązkach *Populus alba* L. — fundatrices; 31 IV 1961, *Populus alba* L. — uskrzydłone dzieworódki; 10 IX 1961, *Populus alba* L. — samice amfigoniczne i uskrzydłone samece.

Forma ta występuje w całej Europie ale jest stosunkowo rzadka. Od podgatunku typowego różni się prócz rośliny żywicielskiej także brakiem guzków marginalnych u bezskrzydłych dzieworódek.

12. *Pterocomma ringdahli* WAHLGR.

Tylawa, pow. Dukla, 6 X 1961, *Salix* sp., leg. R. BIELAWSKI — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek borealno-alpejski, znany ze Skandynawii, Alp i Karpat Wschodnich. Blisko spokrewniony z *P. steinheili* (MORDV.).

13. *Pterocomma steinheili* (MORDV.)

Pobrzeże Bałtyku: Puck, 29 V 1961, na cienkich gałązkach *Salix caprea* L., leg. R. BIELAWSKI — uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki.

Nizina Mazowiecka: Brańszczyk, pow. Wyszaków, 6 VI 1961, *Salix viminalis* L., leg. S. M. KLIMASZEWSKI — bezskrzydłe dzieworódki; Warszawa, 29 V 1956, *Salix* sp. — jedna uskrzydłona dzieworódka; 14 V 1958, *Salix* sp. — 5 fundatrices; 7 X 1958, *Salix dasyclados* WIMM. — bezskrzydła dzieworódka, samiec i samica amfigoniczna; 14 IV 1961, *Salix fragilis* L. — fundatrices; 15 IV 1961, *Salix* sp., ex cult., leg. R. BIELAWSKI — uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki; 28 IV 1961, *Salix fragilis* L. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; Ożarów, pow. Pruszków, 6 V 1961, *Salix* sp., leg. R. BIELAWSKI — uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek rozmieszczony w całej Europie. Trudny do odróżnienia od *P. ringdahli* WAHLGR. Szczególnie dużą trudność sprawia oznaczanie bezskrzydłych dzieworódek, pozostałe morfy są łatwiejsze do odróżnienia.

14. *Pterocomma tremulae* BÖRN.

Warszawa-Bielany, 25 V 1958, na gałązkach *Populus tremula* L. — bezskrzydłe dzieworódki; 3 VI 1958, *P. tremula* L. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; 24 V 1959, *P. tremula* L. — jedna uskrzydłona dzieworódka wraz z larwami.

Gatunek znany dotąd ze Szwecji, Anglii, Niemiec i Austrii. Można go odróżnić od innych gatunków tego rodzaju po dużej ilości rinariów i kształcie syfonów oraz po długim wyrostku końcowym.

15. *Plocamaphis amerinae* (HTG.) BÖRN.

Plocamaphis borealis OSSIANNILSSON, 1959 — syn. nov.

Pojezierze Mazurskie: Elk, 31 X 1961, *Salix viminalis* L., leg. R. BIELAWSKI — samice amfigoniczne.

Nizina Mazowiecka: Warszawa, 12 VII 1960, *Salix viminalis* L. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; 10 IV 1961, *S. viminalis* L., leg. R. BIELAWSKI — fundatrix; 15 X 1961, *Salix viminalis* L. — samice amfigoniczne; 22 X 1961, *Salix alba* L. i *S. purpurea* L. — bardzo liczne samice amfigoniczne i samce.

Gatunek ten opisany został niedawno ze Szwecji pod nazwą *P. borealis* OSSIANN. (OSSIANNILSSON, 1959). Rozmieszczony w całej Europie.

16. *Plocamaphis brachysiphon* OSSIANN.

Michałówka, pow. Garwolin, 17 X 1962, *Salix* sp., leg. R. BIELAWSKI — bezskrzydłe dzieworódki, samice amfigoniczne i uskrzydłone samce.

Gatunek znany dotąd jedynie ze Szwecji i Anglii. Dokładny opis gatunku znaleźć można u OSSIANNILSSONA (1959).

17. *Plocamaphis goernitzi* BÖRN.

Warszawa-Bielany, 11 X 1958, *Salix fragilis* L. — jedna bezskrzydła dzieworódka, 7 samiec amfigonicznych i 4 bezskrzydłe samce.

Gatunek rozmieszczony prawdopodobnie w całej Europie ale znany zaledwie z kilku stanowisk. Blisko spokrewniony z *P. brachysiphon* OSSIANN. i czę-

sto z nim mylony. Gatunki te można odróżnić z pomocą klucza podanego w pracy OSSIANILSSONA (1959).

18. *Schizaphis weingaertneriae* H. R. L.

Dziekanów Leśny, pow. Nowy Dwór, 2 VI 1957, na *Corynephorus canescens* (L.) P. B. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek charakterystyczny dla wydm i terenów piaszczystych. Znany zaledwie z kilku stanowisk w Europie Zachodniej. Doskonały opis tej mszycy znaleźć można w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1947a).

19. *Aphis cytisorum* HTG.

Warszawa, 26 V 1962, na końcach pędów *Laburnum vulgare* L. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Pospolity gatunek w całej Europie, znany powszechnie pod nazwą *Aphis laburni* KALT. W piśmiennictwie bywał często mylony z *A. craccivora* KOCH. Z Polski nie był dotąd znany, wszystkie wiadomości o występowaniu tego gatunku w naszym kraju odnoszą się bowiem do *A. craccivora* KOCH.

20. *Aphis forbesi* WEED

Brzezna, pow. Nowy Sącz, 17 VI 1959, *Fragaria* sp. (cult.), leg. B. ZAWADZKA — bezskrzydłe dzieworódki.

Znany szkodnik truskawek, rozmieszczony w Ameryce Północnej i Europie. Występuje również na poziomkach. Żyje zazwyczaj tuż przy ziemi lub na szyjce korzeniowej.

21. *Aphis hederæ* KALT.

Piwniczna, pow. Nowy Sącz, 6 IX 1962, na pędach i liściach *Hedera helix* L., leg. S. M. KLIMASZEWSKI — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek rozmieszczony głównie na południu i zachodzie Europy. Występuje sporadycznie w całej Europie Środkowej, a nawet w południowej Szwecji. U nas nie był dotąd notowany.

22. *Aphis newtoni* THEOB.

Warszawa, 30 VI 1955, u nasady *Iris* sp. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki odwiedzane przez mrówki.

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, żyje na roślinach z rodzajów *Iris* L. i *Gladiolus* L. Należy do grupy gatunków spokrewnionych dość blisko z *A. fabae* SCOP. i bywał z tym gatunkiem często mylony.

23. *Aphis spiraephaga* MÜLL.

Warszawa, 2 VI 1962, na czubkach pędów *Spiraea arguta* ZABEL — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; 26 VI 1962, *Spiraea Vanhoutteni* ZABEL — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek o niewiadomym pochodzeniu, atakujący tylko tawuły obcego pochodzenia. Znany dotąd z Niemiec, Holandii i Czechosłowacji (MÜLLER, 1961). W zbiorach Instytutu Zoologicznego znajdują się okazy tego gatunku zbierane w Bułgarii i na Węgrzech.

24. *Cryptosiphum brevipilosum* BÖRN.

Warszawa-Młociny, 3 VIII 1957, w czerwono zabarwionych wyroślach na *Artemisia campestris* L. — bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Opisany z Niemiec (okolice Manheim), podawany był dotąd jedynie z ZSRR. Występuje prawdopodobnie w całej Europie i Azji Zachodniej. Z Polski dotąd nie podawany. Prawdopodobnie jednak do tego właśnie gatunku odnosi się szereg danych z literatury zooecidiologicznej o występowaniu *C. artemisiae* BUCKT.

25. *Cuernavaca (Holcaphis) holci* (H. R. L.)

Podkowa Leśna, pow. Pruszków, 6 VIII 1956, w rurkowato zwiniętych liściach *Agrostis* sp. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek znany zaledwie z kilku stanowisk w Europie Zachodniej, prawdopodobnie rozmieszczony w całej Europie. Wystarczająco dokładny opis tego gatunku znajduje się w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1939a).

26. *Lipaphis erysimi alliariae* MÜLL.

Warszawa, 4 VI 1960, w zwiniętych liściach *Alliaria officinalis* ANDRZ. — bezskrzydłe dzieworódki

Znany dotąd jedynie z Niemiec, prawdopodobnie szeroko rozprzestrzeniony w Europie. Różni się od podgatunku nominalnego ciemną, prawie czarną barwą ciała. Dokładny opis wraz z rysunkami opublikował MÜLLER (1955)

27. *Silenobium schusteri* BÖRN.

Warszawa-Bielany, 5 VII 1959, *Melandrium album* (MILL.) GARCKE — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek rozmieszczony w całej Europie lecz stosunkowo rzadki. Dokładny opis tego gatunku podał HILLE RIS LAMBERS (1947b).

28. *Hyalopteroides humilis* (WALK.)

Podkowa Leśna, pow. Pruszków, 6 VIII 1956, *Dactylis glomerata* L. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, monofag na kupkówce. Łatwy do odróżnienia ze względu na charakterystyczne proporcje syfonów i ogonka. Opis tego gatunku znaleźć można w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1949).

29. *Cavariella archangelicae* (SCOP.)

Warszawa-Gocławek, 7 VIII 1956, na nieokreślonej bliżej roślinie z rodziny *Umbelliferae* — bezskrzydłe i jedna uskrzydłona dzieworódka; Żbików, pow. Pruszków, 29 X 1961, na *Salix caprea* L., leg. R. BIELAWSKI — samica amfigoniczna.

Gatunek rozmieszczony w całej Palearktyce, migrujący z wierzb na rośliny baldaszkowate. Bardzo podobny do *C. aegopodii* (SCOP.), z którym łatwo go pomylić. Różni się od tego gatunku głównie chetotaksją ostatniego członu ssawki i formą wyrostka nadogonkowego. Do tego gatunku należą również okazy z Tatr podane przeze mnie omyłkowo pod nazwą *C. aegopodii* (SCOP.). Klucz do oznaczania najważniejszych gatunków rodzaju *Cavariella* DEL GU. znaleźć można w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1947a) a dokładne opisy w pracy MAMONTOVEJ (1961a).

30. *Myzus ornatus* LAING

Warszawa, 7 IV 1959, *Primula* sp. (cult.) — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek kosmopolityczny, niewiadomego pochodzenia. W Europie występuje głównie w szklarniach i zamkniętych pomieszczeniach na roślinach ozdobnych. Znany jako poważny szkodnik, wektor 13 chorób wirusowych roślin. Dokładniejsze dane o tym gatunku znaleźć można w pracy MEIERA (1954).

31. *Vesiculaphis theobaldi* TAKAH.

Warszawa, 24 VIII 1957, na *Carex* sp. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, znany powszechnie pod nazwą *Trilobaphis caricis* THEOB. Żyje na różnych gatunkach turzyc. Dokładny opis wszystkich morf tego gatunku podał HILLE RIS LAMBERSA (1939a).

32. *Impatiens balsamines* (KALT.)

Warszawa-Bielany, 1 VIII 1957, na *Impatiens noli-tangere* L. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, monofag na niecierpku. Łatwy do odróżnienia dzięki błyszcząco czarnemu ubarwieniu. Dokładny opis tego gatunku podał HILLE RIS LAMBERS (1947b).

33. *Acyrthosiphon knechteli* (BÖRN.)

Bielawskie Błota koło Karwi, 7 VIII 1960, na *Vaccinium uliginosum* L. — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek znany z Europy Środkowej i Skandynawii, monofag na borówce pijanicy.

34. *Acyrthosiphon malvae rogersii* (THEOB.)

Brzezna, pow. Nowy Sącz, 17 VI 1959, na liściach truskawki, leg. B. ZAWADZKA — bezskrzydłe dzieworódki.

Znany dotąd z Europy Zachodniej. Stanowisko systematyczne wymaga rewizji. Dokładniejsze dane o tym podgatunku zawarte są w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1947b).

35. *Acyrthosiphon scariolae* (NEVSKY)

Warszawa-Młociny, 3 VIII 1957, na owocach i kwiatach *Lactuca serriola* TORNER — bezskrzydłe dzieworódki; Park Kultury, 20 VII 1960, *Lactuca serriola* TORNER — uskrzydłona dzieworódka.

Gatunek palearktyczny. Od innych przedstawicieli rodzaju różni się głównie budową ostatniego członu ssawki. Dokładny opis wszystkich morf podany jest w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1947b).

36. *Cryptaphis poae* (HARDY)

Wielichowo, pow. Kościan, 4 IX 1964 — jedna uskrzydłona dzieworódka odłowiona w żółte szalki.

Gatunek o nieznanym rozmieszczeniu, znany z niewielu stanowisk w Europie Zachodniej. Żyje na trawach i jest trudny do odszukania. Bardzo dokładny opis kilku morf podał HILLE RIS LAMBERS (1947b).

37. *Corylobium avellanae* (SCHRK.)

Warszawa, 29 V 1960, na końcach młodych pędów *Corylus avellana* L. — bezskrzydłe dzieworódki.

Pospolity w całej Europie. Łatwy do rozpoznania dzięki charakterystycznemu owłosieniu oraz skulpturze tergity i syfonów. Doskonały opis tego gatunku znaleźć można w pracy HILLE RIS LAMBERSA (1947b).

38. *Linosophon asperulophagus* HOLMAN

Pieniny: Ostry Wierch, 14 IX 1964, na owocach i pod listeczkami *Asperula odorata* L. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek ten został niedawno opisany z Czechosłowacji (HOLMAN, 1961). ŠAPOŠNIKOV (1964) zsynonimizował go ostatnio z *L. galii* (MAMONT.). Obydwa gatunki wykazują jednak wyraźne różnice morfologiczne i różnią się także roślinami żywicielskimi. *L. asperulophagus* HOLM. jest monofagiem na *Asperula odorata* L. a *L. galii* (MAMONT.) związany jest z *Galium intermedium* L. i *G. schultesii* VEST.

39. *Linosophon galii* (MAMONT.)

Pieniny: Trzy Korony, 14 IX 1964, na owocach *Galium schultesii* VEST. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek opisany niedawno z Ukrainy (MAMONTOVA-SOLUHA, 1961b). Poza tym znany z Czechosłowacji (HOLMAN in litt.) i Węgier (SZELEGIEWICZ in litt.).

40. *Sitobion equiseti* HOLMAN

Pieniny: Dolina Harezy Grunt, 15 IX 1964, na *Equisetum silvaticum* L. — uskrzydłone dzieworódki i larwy.

Prawdopodobnie gatunek borealno-alpejski, znany dotąd z Czechosłowacji i Szwecji. Monofag na skrzypie leśnym. Bardzo dokładny opis tego gatunku podał HOLMAN (1961).

41. *Macrosiphum daphnidis* BÖRN.

Pieniny: Czerwone Skalki, 15 IX 1964, na spodniej stronie liści *Daphne mezereum* L. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, monofag na wawrzynku. Blisko spokrewniony z *M. euphorbiae* (THOMAS) i trudny do odróżnienia. Dokładny opis tego gatunku (pod nazwą *Macrosiphum daphnis* sp. n.) zamieścił OSSIAN-NILSSON (1959).

42. *Dactynotus obscurus* (KOCH)

Ostrowo, pow. Puck, 7 VII 1960, na pędach kwiatowych *Hieracium* sp. — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek rozmieszczony w całej Europie. Z Polski dotąd nie podawany. Dość dobry opis niektórych morf tego gatunku podał HILLE RIS LAMBERS (1939b).

43. *Masonaphis azaleae* (MASON)

Warszawa, 9 IV 1955, na liściach azalii — uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek znany z Ameryki Północnej i Europy, prawdopodobnie pochodzenia nearktycznego, gdyż w Ameryce Północnej występuje większość gatunków tego rodzaju. U nas występuje jedynie na hodowanych azaliach w mieszkaniach i szklarniach. Dokładne dane o rozmieszczeniu, biologii i pokrewieństwie tego gatunku znaleźć można w pracy MACGILLIVRAY (1958).

PIŚMIENNICTWO

- BÖRNER C. 1952. Europae Centralis Aphides. Mitt. thür. bot. Ges., Weimar, **3** : 1-259.
- HILLE RIS LAMBERS D. 1939a. On Some Western European Aphids. Zool. Meded., Leiden, **22** : 79-119.
- HILLE RIS LAMBERS D. 1939b. Contributions to a Monograph of the *Aphididae* of Europe II. Temminckia, Leiden, **4** : 1-134.
- HILLE RIS LAMBERS D. 1947a. On Some Mainly Western European Aphids. Zool. Meded., Leiden, **28** : 291-333.
- HILLE RIS LAMBERS D. 1947b. Contributions to a Monograph of the *Aphididae* of Europe III. Temminckia, Leiden, **7** : 179-319.
- HILLE RIS LAMBERS D. 1949. Contributions to a Monograph of the *Aphididae* of Europe IV. Temminckia, Leiden, **8** : 182-323.
- HILLE RIS LAMBERS D., STROYAN H. L. G. 1959. Two New Species and a New Subspecies of Aphid from Italy (*Homopt.*, *Aphididae*). Mem. Soc. ent. Ital., Genova, **38** : 84-94.
- HOLMAN J. 1961. Descriptions of Two New Aphid Species (*Sitobion equiseti* sp. n. and *Linosiphon asperulophagus* sp. n.) from Czechoslovakia (*Homoptera*, *Aphididae*). Acta Soc. ent. Čechosl., Praha, **58** : 324-332.
- KOCH C. L. 1856. Die Pflanzenläuse Aphiden, etc. Nürnberg, pp. 237-336.
- MACGILLIVRAY M. E. 1958. A Study of the Genus *Masonaphis* HILLE RIS LAMBERS, 1939 (*Homoptera*, *Aphididae*), Temminckia, Leiden, **10** : 1-131.
- MAMONTOVA-SOLUHA V. A. 1961a. Tli roda *Cavariella* DEL GU. (*Homoptera*, *Aphidoidea*) v USSR. Pr. Inst. Zool., Kiev, **17** : 54-65.
- MAMONTOVA-SOLUHA V. A. 1961b. Novyj vid tli iz Ukrainskih Karpat — *Antracosiphon galii* sp. nov. (*Homoptera*, *Aphidoidea*). Pr. Inst. Zool., Kiev, **17** : 68-70.
- MEIER W. 1954. Über *Myzus varians* DAVIDSON und einige weitere *Myzus*-Arten aus der Schweiz. Mitt. schweiz. ent. Ges., Lausanne, **27** : 321-409.
- MOSZYŃSKA M. 1931. Galasy (Zooecidia) drzew i krzewów półwyspu Helskiego. Kosmos (A), Lwów, **55** : 273-292.
- MÜLLER F. P. 1955. *Lipaphis erysimi* (KALT.) ssp. *alliariae* n. ssp. (*Homoptera*, *Aphididae*), eine Blattlaus an *Alliaria officinalis*. Zool. Anz., Leipzig, **155** : 190-195.
- MÜLLER F. P. 1961. *Aphis spiraeophaga* n. sp., eine in Mitteleuropa häufig an *Spiraea* auftretende Blattlaus (*Homoptera*, *Aphididae*). Beitr. z. Ent., Berlin, **11** : 414-425.
- MORDVILKO A. 1935. Die Blattläuse mit unvollständigem Generationseyklus und ihre Entstehung. Ergeb. Fortschr. Zool., Jena, **8** : 36-328.
- OSSIANNILSSON F. 1959. Contributions to the Knowledge of Swedish Aphids I. Kungl. land. Ann., Uppsala, **25** : 1-46.

- QUEDNAU W. 1954. Monographie der mitteleuropäischen *Callaphididae* unter besonderer Berücksichtigung des ersten Jugendstadiums I. Mitt. biol. Zentralanst., Berlin, 78: 1-53.
- RUSZKOWSKI J., OPIRCHAŁOWA J. 1960. Bawelnica korzeniowa warzywna — *Symnethurodes betae* WESTWOOD nowy dla Polski gatunek szkodnika buraka. Pol. Pismo ent. (B), Wrocław, 17-18: 53-56.
- ŠAPOŠNIKOV G. H. 1952. Dendrofilnye tli stepnoj i pustynnoj zon Priuralja. Trudy zool. Inst., Moskva-Leningrad, 11: 92-110.
- ŠAPOŠNIKOV G. H. 1964. *Aphidinea* — Tli. W: Opređelitel' nasekomyh evropejskoj časti SSSR. I. Moskva-Leningrad, pp. 489-616.
- SZULCZEWSKI J. W. 1953. Wyrośle (zooecidia) Gorzowa w Ziemi Lubuskiej. Pr. Kom. biol. Pozn. TPN, Poznań, 14: 1-39.

РЕЗЮМЕ

В работе приводится список 43 видов тлей собранных в различных местах Польши. Все виды являются новыми для фауны Польши, а некоторые из них [*Pachypappella alba* (SHAP.), *Rungisia arenarii* (MORDV.), *Pterocomma pilosum konoii* HORI, *Plocamaphis brachysiphon* OSSIANN., *Schizaphis weingaertneriae* H. R. L. и *Linosophon galii* (MAMONT.)] для фауны Средней Европы.

SUMMARY

The author gives a list of 43 species of aphids collected in the various localities of Poland. All species are new to the fauna of Poland and some [*Pachypappella alba* (SHAP.), *Rungisia arenarii* (MORDV.), *Pterocomma pilosum konoii* HORI, *Plocamaphis brachysiphon* OSSIANN., *Schizaphis weingaertneriae* H. R. L. and *Linosophon galii* (MAMONT.)] new to the fauna of Middle Europe.